

Наталя Лисенко

Національний фармацевтичний університет

Людмила Сінна

Національна академія Національної гвардії України

СВІТОВА СИМВОЛІСТСЬКА ТРАДИЦІЯ ТА АРХЕТИПНА МОДЕЛЬ СВІТУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ОБРАЗУ СТЕПУ В ПОЕТИЧНОМУ ІДІОСТИЛІ Т. ОСЬМАЧКИ

У статті досліджено особливості реалізації семантики метафори і символу з компонентом степ в поетичному ідіостилі Тодося Осьмачки та детермінованість їх символістською традицією та архетипною моделлю світу, схарактеризовано індивідуально-авторські образні паралелі як конституенти структурно-семантичної організації поетичного тексту, застосовано семно-компонентний аналіз для встановлення семантичних трансформацій образу степу.

Ключові слова: ідіостиль, архетипна модель світу, образ-символ степу, семно-компонентний аналіз, символізм.

Художні твори є дзеркалом, у якому відбиваються процеси, характерні для певного етапу розвитку літературної мови. Саме тому опис ідіостилів – необхідна складова загального дослідження історії національної художньої мови.

Доля Т. Осьмачки, вихідця зі Східного Поділля, поета-емігранта, самотньої особистості, щемливо трагічна. Його творчість тривалий час була вилучена з літературного процесу за часів тоталітаризму. Згодом у 90-х роках ХХ сто-

ліття ім'я Т. Осьмачки постало із небуття, на яке було приречене цензурою. З'являються вагомі праці таких вітчизняних дослідників, як М. Слабошпицький, Н. Зборовська, О. Лапко, С. Маринкевич В. Пахаренко, В. Барчан, у яких ретельно досліджується образна система творів автора у літературознавчому аспекті. Лінгвістичне ж дослідження символів і метафор Т. Осьмачки із застосуванням компонентного аналізу було проведено нами вперше в 2003 році [7]. У зазначений розвідді образ-символ степу розглядався побіжно.

Відповідно **метою** нашої роботи стало лінгвістичне дослідження дуальних зв'язків образу-символу степу із світовою символістською традицією, з одного боку, і детермінованість його архетипною моделлю світу, з іншого.

Складний життєвий шлях, сповнений горя і страждань, не міг не відбитися на творчості митця. Проте, незважаючи на тривале перебування за межами України, вірші автора ілюструють міцний духовний зв'язок із Батьківщиною і містять широкий спектр етноментальних конститuentів.

Особливості поетичної моделі світу (ПМС) Т. Осьмачки багато в чому детерміновані архетипною моделлю світу, окремі риси якої зберігаються свідомістю і підсвідомістю кожної людини, у тому числі й поета. Переконані, що враховуючи підрунті і витоки авторської символіки, ідістичний слід розглядати в контексті відповідного літературного напрямку.

Про символізм Т. Осьмачки свого часу писали О. Дорошкевич, С. Сфремов, Є. Маланюк, наголошуючи на біблійному дусі поетичного світу, «грандіозно-космічних туманних образах», таємничій символіці [1, с.8]. До символістів відносила поета і Л. Ставицька. Однак є літературознавчі дослідження, автори яких уважають Т. Осьмачку неоромантиком [8, с.162] або визначають літературний стиль митця як різновид неоромантизму – фантазійний експресіонізм [3, с.133].

Завдячуючи актуалізації семема «країна, край, держава» у ПМС Т. Осьмачки виникає поділ на «землю свою» – Україну і чужину. Відповідно, і Україна, і чужина мають певну специфіку в характеристичі простору. Л. Ставицька зауважує, що для поетів-символістів типовим вітленням простору України є степ [10, с.108].

У ПМ Т. Осьмачки метафоричні сполуки з компонентом «степ» не є домінують, проте глибоко філософська опозиція степ-місто потребує окремого дослідження.

Поет будує образ України переважно за допомогою паралелей із біблійними персонажами. На думку С. Кримського, **степ** належить до групи архетипних українських символів, що окреслюють особливості етноментальної самобутності українців [5, с.80]. Дослідник вважає, що степ для українця не просто географічне чи екологічне явище, а й соціальний ґрунт, і наголошує, що на сучасному етапі відбулися зміни в тлумаченні архетипного символу. Якщо раніше **степ** як уособлення хаосу (звідти були постійні напади кочових племен) протиставлявся софійності поселень, то із розвитком цивілізації цю антитезу замінила інша: «місто» – «хутір» (останній як уособлення олодненого степу) [5, с.85].

У Т. Осьмачки **степ** асоціюється не з хаосом, а з вічністю; поет зберігає протиставлення «степ» – «місто», але у значенні «вічне, природне, чисте, гармонійне» – «минуле, урбанізоване, морально нівельоване, дисгармонійне щодо природи». Відповідно, відрізняється і «вплив» міста і степу на особистість людини: «Нащо ти викинув, сизохребетний степе, мене на трудний камінь вулиць городських, нехай би я скавав на обрії у тінях трав первісних та густих» [14, с.124]. Персоніфікований образ степу будується під впливом архетипу матері-землі. На нашу думку, «сизий» колір «степу» вжито з конотаціями прикметника «сивий», тобто «старий», «вічний». Поетичними анто-

німами стають «брудний камінь вулиць» і «тіні трав первісних», а їх компоненти «камін» і «трава» утворюють антонімічну символічну пару.

Іменник «камін» і прикметник «кам'яний» (камінний) упродовж розвитку ПМ набули негативних конотацій: така природна властивість як «твердість» при образному перевтіленні почала співвідноситись із «байдужістю» або навіть «жорстокістю».

Вдається автор і до характерного для символістів антропоцентричного наповнення образу міста: за цим словообразом фіксуються ознаки міської психології, що утворюють збірний портрет жителів міста: *«Сучасне місто лжеязыче мій дух відкинуло у тінь за те, що небо вічно кличе й його на дальню височінь»* [14, с.144]. Автор використовує метафоричний образ міста як руйнівної сили. Джерелом антитези «тінь» – «небо» (височінь) є архетипні опозиції «верх» – «низ» («небо» – «земля») і «світле» – «темне». Гіперболізований образ урбанізованої людини ви-mальовує Т. Осьмачка у такому контексті: *«...людина йде <...> Дивиться пожежами, диха димами, головою світ заступа. Її коси лягли на гори, закрили ріки, ліси завалили...»* [14, с.33]. Л. Ставицька говорить про становлення у творах символістів концепту *людина – місто* як наслідку взаємопроникнення емоційного світу людини та технократичної цивілізації [10, с.121]. Поетом стверджується деструктивний вплив цивілізації на довкілля. Таким чином, «пожежі», «дим» (*чоло з димами* в сучасності) стають символами НТР з усіма негативними наслідками. У лексемі «людина» ядерна семема остаточно не втрачає своєї актуальності, завдяки гіперболізації діє образна паралель «людина – цивілізація».

Степ у ПМС Т. Осьмачки стає символічним простором, подібним до грецької Лети: *«Гей, степе мій <...> ти запалив дзвінкі вогні великих сизих рос <...> І обрій угинається під сонцем і пала, неначе в тих вогнях, що скитидикуни забули у віках посеред ночі у глухих степах <...> люди впливають у свій во воянів <...> і там навіки поринають»* [14, с.36]. Спостерігаємо зв'язок образних парадигм із центральним компонентом «зірка» і «роса». Дж. Тресіддер наводить такі символічні значення роси: «чистота, духовне просвітлення» [11, с.310]. На нашу думку, *вогні великих сизих рос*, забуті у степах скіфами, у цьому контексті стають індивідуальним авторським символом. Архетип *вогонь* (світло) використано у традиційному значенні: «З усіх архетипних символів, вірогідно, немає більш поширеного і більш безпосереднього у сприйнятті, ніж «світло», що символізує певні розумові і душевні якості» [12, с.101].

Через «вогні» відбувається зв'язок між сучасним і минулим. Отже, «вогні»-«роси» стають символом вічності, спадкоємності поколінь. У наведених поетичних рядках «роси», і «степ» імплікуються семемою «дуже довгий час, віки». Автор не зосереджує увагу на антагонізмі «місто» – «степ». «Місто» швидше стає втіленням минулого людського життя, «степ» і одночасно втілює вічність, і є шляхом до вічності. У контексті: *«І ти, [народе працюючий – Н.Л., Л.С.] у городі немов собака глядиш добро своє для нас, вночі до каменя впадеш плакати, кайдани зриси в тихий час <...> – впадеш під кригу ланцюгів, співаючи присмаглими вустами чужих пісень од городів. І твоє тіло, наче пса старого, ми витягнемо догнивать із бруку геть, до духу степового, де ріллі трупами лежать...* [14, с.84-85]. Спостерігаємо типovu для поета антитезу міста і *духу степового*. Т. Осьмачка будує образ *міста-рабовласника* (подібно до інших негативних образів міста у символіст, наприклад, «міста-спрута» О. Блока [10, с.117]). Символічне значення «каміння», розглянуте нами у попередніх прикладах, зберігається. Автор використовує образи загальноновизнаних атрибутів рабства – кайдани, ланцюги, що вживаються і як символ (художньою літературою), і як емблема (живописом). У поета

«ланцюги» і «кайдани» набувають символічного значення – духовне «рабство», знецінення особистості, втрата власного «Я», орієнтирів і ідеалів і, як наслідок, прийняття інших «цінностей» – «чужих пісень із городів».

Виникненню бінарми **крига ланцюгів** передую складний механізм образних перевтілень. Уживання образних висловів із компонентами «сніг», «крига», «мороз», «холод» для змалювання внутрішнього стану людини, її вдачі, почуттів – характерна риса поетики символізму. Таким чином, у бінармі **крига ланцюгів** використовуються не тільки асоціації, пов'язані зі сприйняттям на дотик (холодний метал), а й традиційні для сучасної Т. Осьмачки ПМ конотації лексеми «крига» – байдужість. Автор створює образ духовної смерті, яка чекає на людину в міському соціумі, байдужому до кожної конкретної особистості. Як бачимо, поет знову використовує характерний для європейського символізму мотив – смерть у місті.

Образи поля і лану, що містять наступні поетичні рядки, є поетичними варіантами позначення простору України. Фактично образ **поля** і образ **лану** виступають як синоніми **степу**: «Лани зелені в багрянцю з кривавиці одяглися й простяглися, мов на муках-катуванні!» [14, с.24-25]. Автор описує один із голодоморів воєнного лихоліття. «Лани зелені» зазнають персоніфікації. Символічною є зміна кольорів: «зелений» є народнопоетичним символом молодості, життя, одне із значень червоного (кривавиця) – смерть; відповідно зміна зеленого на червоний (кривавий) символізує смерть. До цієї ж групи приєднується народнопоетичний орнітосимвол **ворон**. Автор також використовує характерний мотив закатованої країни: «лани ... простяглися, мов на муках катування».

У стилізованому вірші «На Ігоревім полі»: «Ой у полі та стернистому, на старому деревлянському явори стоять, гоїдаються ще й вітрами умиваються. Там Сварог схилився над стернями, вкутає голову туманами і ворухить тихо віями <...> Тими віями він скочує срібло-сльози все розтоплені <...> Сварог каже тихим голосом <...> Хто голосить ото селами <...> Явори мовчать, гоїдаються...» [14, с.67-68] – автором створюється міфопоетичний простір. У народнопоетичній традиції **явір** – символ нещасної людини, свідка смертей і горя. Окрім того, ріка, що тече з-під явора, символізує слези, а вислів «явір схилив голівоньку» – смерть [4, с.74]. Т. Осьмачка використовує традиційне символічне значення: те, що саме **явір** знаходиться в **полі та стернистому**, віщує горе, смерть, страждання для цієї землі. Відповідно, у поета немає «архетипної» антитези степу і села [5, с.82], проте спостерігаємо протиставлення степу і міста. Отже, **поле стернисте і села** є єдиним, якщо не тотожним, то спорідненим простором.

Підсумовуючи, зауважимо, що Т. Осьмачка є творцем небуденного символічного поетичного всесвіту. Для ідіостилію поета є типовим вживання традиційного українського символу **степ** як однієї з образно маркованих назв простору України, при цьому **степ** виступає як один із компонентів символічної антитези **степ – місто**. Підґрунтям для створення цього образу-символу і відповідних символічних паралелей є архетипна модель світу, що жодним чином не суперечить екстраполяції на нього світових символістських тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Жулинський М. Приречений на самотність. Тодось Осьмачка. Вибрані твори. К. : Рад. письменник, 1991. С. 5-18.
2. Зборовська Н. Тодось Осьмачка. Гроно нездоланих співців. К. : Український письменник, 1997. С. 133-147
3. Історія української літератури ХХ століття : в 2 кн. К. : Либідь, 1994. Кн. 1. С. 70-147.

4. Костомаров М. Слов'янська міфологія. К. : Либідь, 1994. 384 с.
5. Крымский С. Архетипы украинской культуры. *Вісник НАН України*. 1998. №7. №8. С. 74-87.
6. Лапко О. Опозиція «село / місто» в організації художнього простору ліричних творів Тодося Осьмачки URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38194/19-Lapko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.10.2019)
7. Лисенко Н. Метафори і символи в поетичному ідіостилі Тодося Осьмачки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2003. 19 с.
8. Неврлий М. Українська радянська поезія 20-х років. Мікропортрети в художніх стилях і напрямках. К. : Вища школа, 1991. 271 с.
9. Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осьмачка) К. : Ярославів Вал, 2003. 366 с.
10. Ставицька Л. Естетика слова в українській поезії 10-30-х рр. XX ст. К. : Правда Ярославичів, 2000. 154 с.
11. Тресиддер Дж. Словарь символов. М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. 448 с.
12. Уилрайт Ф. Метафора и реальность. *Теория метафоры*. М. : Прогресс. С.82-110.
13. Чернюк С. Образ духовної України в творчості Тодося Осьмачки URL: <https://md-eksperiment.org/post/20161225-obraz-duhovnoyi-ukrayini-v-tvorchosti-todosya-osmachki> (дата звернення: 10.10.2019).
14. Тодось Осьмачка. Поезії. К. : Рад. Письменник, 1991. 252 с.
15. Словник української мови : в 11 тт. / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1970-1980.

The article deals with the peculiarities of realization of semantics of metaphor and symbol with the component of step in Todos Osmachka's poetic idiosyle, a native of Eastern Podillya, an emigrant poet, a lonely personality, painfully tragic. His work has long been removed from the literary process in times of totalitarianism, and determination of their symbolist tradition and archetypal model of the world. The difficult life path, full of grief and suffering, could not but reflect on the artist's creativity. However, despite being outside of Ukraine for a long time, the poems of the author illustrate a strong spiritual connection with the Motherland and contain a wide range of ethno-constitutional constituents.

Transformations of the image of the steppe. T. Osmachka is the creator of an unprecedented symbolic poetic universe. In the poetic language of T. Osmachka, metaphorical compounds with the «steppe» component are not dominant, but the deep philosophical opposition of the steppe city needs separate study.

For T. Osmachka idiosyle is typical use of the traditional Ukrainian symbol of the steppe as one of the figuratively marked names of the space of Ukraine, with the steppe acting as one of the components of the symbolic antithesis of the steppe – the city. The basis for the creation of this image-symbol and the corresponding symbolic parallels is the archetypal model of the world, which in no way contradicts the extrapolation of world symbolist tendencies. Responding that our work is based on linguistic research, it creates symbols that create its symbolic tradition on the one hand, and its deterministic archetype is modeled from around the world.

Keywords: idiosyle, archetypal model of the world, image-symbol of the steppe, seven-component analysis, symbolism.

Отримано: 04.09.2019 р.

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Науково-дослідний центр огієнкознавства

ІВАН ОГІЄНКО І СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Серія філологічна

Випуск XVI

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
2019

УДК 001(477)(092)+378
ББК 72(4Укр.)я434+74.58
I-18

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №20173-9973 ПР від 15.07.2013 р.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.)

Рекомендовано до друку вченою радою Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 10 від 31 жовтня 2019 р.)

Збірник індексується наукометричними базами: **Google Scholar, Index Copernicus**

Рецензенти

Наталія Кондратенко, доктор філологічних наук, професор
(Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова)

Валентина Біляцька, доктор філологічних наук, професор
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»)

Головний редактор

Людмила Марчук, доктор філологічних наук, професор

Відповідальний редактор

Олег Рарицький, доктор філологічних наук, доцент

Відповідальний секретар

Тетяна Джурбій, кандидат філологічних наук, старший викладач

Редакційна колегія

Семен Абрамович, доктор філологічних наук, професор

Ніна Бернадська, доктор філологічних наук, професор

Олександр Волковинський, доктор філологічних наук, професор

Олександр Кеба, доктор філологічних наук, професор

Борис Коваленко, кандидат філологічних наук, доцент

Ірина Кучинська, доктор педагогічних наук, професор

Ігор Набитович, доктор філологічних наук, професор

Галина Насмінчук, кандидат філологічних наук, професор

I-18 **Іван Огієнко і сучасна наука та освіта** : науковий збірник. Серія філологічна / [редкол.: Людмила Марчук (голов. ред.), Олег Рарицький (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. XVI. 360 с.

Матеріали збірника репрезентують унікальний феномен державницької, духовно-культурної, наукової, педагогічної діяльності Івана Огієнка. Статті присвячені осмисленню, інтерпретації, дослідженню та розвитку наукових і творчих концепцій Івана Огієнка та їх проєкцій на сучасний освітній простір.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, учителям, студентам, усім, кого цікавлять актуальні питання вітчизняної гуманітарної науки, проблеми української духовності та культури.

УДК 001(477)(092)+378
ББК 72(4Укр.)я434+74.58

ISSN 2309-7086

DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2

© К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2019

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
Ohienko Scientific Research Center

IVAN OHIIENKO

AND CONTEMPORARY SCIENCE AND EDUCATION

SCHOLARLY PAPERS

Philology

Issue XVI

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
2019

Certificate of state registration of the printed mass medium
KB № 20173-9973 ІІР, 15.07.2013

The volume is indexed in the List of Ukrainian scientific professional periodicals
(The Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, № 241, 09.03.2016)

The publication is approved by the Learned Council of Kamianets-Podilskyi
Ivan Ohiienko National University (Protocol № 10, 31.10.2019)

The volume is indexed in **Google Scholar, Index Copernicus**

Reviewers

Natalia Kondratenko, Doctor of Philology, Professor
(Odesa I. I. Mechnikov National University)

Valentyna Biliatska, Doctor of Philology, Professor
(National Technical University «Dnipro Polytechnic»)

Editor-in-Chief

Liudmyla Marchuk, Doctor of Philology, Professor

Executive Editors

Oleh Rarytskyi, Doctor of Philology, Associate Professor

Assistant editor

Tetiana Dzurbii, Candidate of Philology, Assistant Professor

Editorial Board

Semen Abramovych, Doctor of Philology, Professor

Nina Bernadska, Doctor of Philology, Professor

Olexander Volkovynskyi, Doctor of Philology, Professor

Olexander Keba, Doctor of Philology, Professor

Borys Kovalenko, Candidate of Philology, Associate Professor

Iryna Kutchynska, Doctor of Education, Professor

Ihor Nabytovych, Doctor of Philology, Professor

Halyna Nasminchuk, Candidate of Philology, Professor

Ivan Ohiienko and Contemporary Science and Education : Scholarly Papers. Philology / [editorial board: Liudmyla Marchuk (editor-in-chief), Oleh Rarytskyi (executive editor), et al.]. Kamianets-Podilskyi : Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, 2019. Issue XVI. 360 p.

The materials of the Scholarly Papers present the unique phenomenon of state, spiritual and cultural, scientific, educational activities of Ivan Ohiienko. The papers focus on comprehension, interpretation, research and development of scientific and creative concepts of Ivan Ohiienko and their representation in contemporary educational space.

The issue is addressed to scholars, educators, students and all those interested in topical issues of Ukrainian humanities, spirituality and culture.

ЗМІСТ

1. МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ ІВАНА ОГІЄНКА

Білоусова Тетяна. Погляди Івана Огієнка на неологізацію мови та його роль у становленні української неології.....	5
Bodnarchuk Tetiana. Die Rolle der Muttersprache bei dem Fremdsprachenerwerb.....	12
Дзюбак Наталія. Мовні засоби вираження етикету в епістолярії митрополита Іларіона (Івана Огієнка).....	17
Діяконович Інна. Деякі мовленнєві закономірності української, російської та англійської мов.....	22
Калинюк Тетяна. Deutsche Phraseologismen mit der national-kulturellen Komponente (auf Beispiel «die Frau»).....	27
Коваленко Наталія, Коваленко Борис. Словник Івана Огієнка як джерело діалектологічних досліджень.....	31
Козак Раїса. Типологічні та функціональні особливості синтаксичної експресивності порівнянь у мовотворчості Івана Огієнка.....	35
Крецька Юлія. Ideen der muttersprachlichen Pflichten von I. Ohijenko im Kontext der modernen Sprachsituation in der Ukraine.....	41
Ладиняк Наталія. Лексикографічна діяльність Івана Огієнка в контексті сучасних мовознавчих студій.....	46
Лисенко Наталя, Сінна Людмила. Світова символістська традиція та архетипна модель світу як детермінанти образу степу в поетичному ідіостилі Т. Осьмачки.....	52
Личук Марія. Синсемантичні ядерні компоненти в структурі семантико-синтаксичної єдності нечленованих словосполучень.....	57
Марчук Людмила. Роль Івана Огієнка в становленні української літературної мови в Україні (таблиця милозвучності української мови 1923 року).....	65
Мігроусова Тетяна. Іван Огієнко і Джеймс Джойс: діалог двох культур.....	70
Мозолок Оксана. Словосполучення зі значенням прямого часу в історичній драмі «Розп'ятий Мазепа» Івана Огієнка.....	75
Монастирська Римма, Сірант Алла. Гендерний аспект лінгвістичних студій І. Огієнка.....	81
Никитюк Світлана. Лінгвістичні студії Івана Огієнка.....	86
Поплавська Людмила. Прикметники-композиції в романі «Софія» Лесі Романчук.....	91
Сукаленко Тетяна. Вербальна репрезентація лінгвокультурного типу «панна» в художньому дискурсі.....	96
Тимкова Валентина. Наукова мова як складова майбутньої професійної діяльності студентів-аграрників (на прикладі досліджень Івана Огієнка).....	107

Федькова Інга. Синоніми як засіб вираження художнього мовлення (на матеріалі роману «Ініціація» Люко Дашвар).....	112
Фоміна Галина, Литвинюк Оксана. Відображення питання «гендеру» у діяльності Івана Огієнка	116
Фрасинюк Наталія. Концепт щастя у філософській містерії Івана Огієнка «До щастя».....	121
Shmyrko Olena. Berücksichtigung der deutschen Entlehnungen in Ukrainisch in den sprachwissenschaftlichen Werken von I. Ohijenko.....	126
Шутак Лариса, Навчук Галина. Когнітивне термінознавство як відображення антропологічних процесів пізнання та комунікації.....	133
Юносова Валентина. Варіантні родові форми запозичених іменників у наукових студіях Івана Огієнка (на матеріалі «Українського стилістичного словника»)	140
Яремчук Інна. Внесок Івана Огієнка в розвиток української літературної мови	145

2. ДУХОВНА І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ОГІЄНКА

Гвадзин Оксана. Українознавчі студії Івана Огієнка	149
Гудима Наталія. Мовленнєва майстерність учителя початкової школи у світлі ідей Івана Огієнка та в умовах НУШ.....	155
Дорож Ірина, Ковальчук Анатолій. Реалізація принципу дитиноцентризму в педагогічних ідеях Івана Огієнка	161
Ковальчук Ольга. Гуманістичні ідеї виховання особистості в поглядах І. Огієнка.....	166
Кучинська Ірина. Національно-патріотичне та громадянське формування молоді у педагогічній спадщині Івана Огієнка.....	171
Мартіна Олеся. Культура мовлення молодших школярів як показник загальної культури особистості (на основі мовної спадщини Івана Огієнка).....	177
Мелескесцева Наталія. Ідеї Івана Огієнка в сучасній практиці мовної підготовки вчителя початкових класів	182
Московчук Людмила. Педагогічні умови ефективної організації патріотичного виховання здобувачів початкової освіти у контексті ідей Івана Огієнка та освітніх інновацій.....	187
Насмінчук Галина. Сакральна основа роману «Любов і гріх Марії Магдалини» Галини Тарасюк	194
Нога Геннадій. Релігійний контекст у розвитку української культури і науки: від Петра Могили до Івана Огієнка.....	199
Олинець Тетяна. Сімейне виховання в контексті педагогічних ідей Івана Огієнка та сучасному освітньому просторі України та США	206
Пентилюк Марія, Гайдаєнко Ірина. Соціально-педагогічні вимоги до виховання мовної особистості підлітка	212
Третяк Наталія. Національно-патріотичне виховання молодших школярів у контексті наукової спадщини І. Огієнка	222
Франчук Тетяна, Іванюк Інна. Проблеми управління розвитком громадянської освіти через призму засадничих позицій Івана Огієнка	228
Шулик Поліна. Давньоєврейські переклади Священного Писання.....	236

3. ІВАН ОГІЄНКО ЯК ПИСЬМЕННИК, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ, ПУБЛІЦИСТ

Громик Лариса. Іван Огієнко як дослідник історії української церкви у персоналіях (на матеріалі праці «Преподобний Іов Почаївський»).....	241
Загоруйко Наталія. Публіцистичний дискурс епістолярію Івана Світличного	247
Зданок Тетяна. Literarische Übersetzung als interkulturelles Interaktionsmittel.....	252
Каспич Галина. Мотивні коди миття та мистецтва у драматичних творах Валерія Герасимчука	257
Kruk Alina. Fate phenomenon in Ivan Ohienko's philosophy	264
Лаврова Алла. Громадянська війна в Україні очима Михайла Булгакова.....	267
Меленчук Ольга. З історії шевченкознавства на Північній Буковині у міжвоєнний період: національно-політичний аспект	274
Починок Людмила. Життєва філософія як засіб самовикриття героя.....	283
Райбедюк Галина. Феномен пасіонарності Івана Огієнка та Василя Стуса: типологічні аспекти	287
Рева Лариса. К. Широцький як представник української культури. Його «Церковні стародруки» в часописі «Книгар»	294
Хохель Дарія. Реалізація ідеї безперервності культурної традиції у творенні авторського міфу в оповіданні Урсули Вернон «Дружини-джакалопи»	304

4. ЛІТЕРАТУРА ПОДІЛЛЯ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ КЛАСИКИ

Бернадська Ніна. Інтелектуальний роман у творчості Ольги Мак	308
Джурбій Тетяна. Художньо-біографічна проза Миколи Мачківського	314
Кутова Світлана. Художнє втілення образів людей з особливими потребами та їхньої інтеграції в суспільство у прозі О. Радущинської.....	319
Нікітова Інна, Швець Тетяна. Моделювання морально-етичної проблематики у творчості Віталія Мацька	325
Олійник Любов. Художній світ поезії Герася Соколенка	332
Рарицький Олег. Творчість Івана Прокоф'єва: інтертекстуальний аспект	338
Тимченко Антоніна. Звукопис казок Володимира Свідзінського	345

5. РЕЦЕНЗІЇ

Марчук Людмила. Категорія оцінки в сучасній українській мові	349
НАШІ АВТОРИ	353

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Науково-дослідний центр огієнкознавства

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ІВАН ОГІЄНКО

І СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Серія філологічна

Випуск XVI

Статті подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей. Передрукування матеріалів, опублікованих у збірнику, дозволяється тільки за згодою авторів.

Підписано до друку 17.12.2019 р. Гарнітура «Таймс».
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Формат 60х84/16. Умовн. друк. арк. 21. Обл.-вид. арк. 30,9.
Тираж 80. Зам. № 883.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Надруковано в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.

ІВАН ОГІЄНКО І СУЧАСНА НАУКА ТА ОСВІТА

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Серія філологічна

Випуск XVI
